

เอกสารเสริม

สำหรับใช้คู่กับ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม. 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด มุ่งมั่นที่จะร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าด้วยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ สำหรับให้ครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ของสำนักพิมพ์ได้รับความเชื่อถือมาเป็นเวลานาน

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ข้อมูลในสื่อการเรียนรู้บางเรื่องที่เคยแพร่ไปแล้วได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หากครูและนักเรียนนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ก็จะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมให้เป็นปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์สูงสุดและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน สำนักพิมพ์จึงได้จัดทำ **“เอกสารเสริม”** ข้อมูลความรู้ที่เป็นปัจจุบัน สำหรับให้ครูและนักเรียนได้นำไปใช้

นห่วยการรึนรูกั

1

การเมืองการปกครอง

2. การปกครองของไทยและต่างประเทศ

2.1 การปกครองระบอบประชารึปไทยของไทย

2.1.3 อานาจอริปไทย (หน้า 13-21)

อานาจอริปไทย คือ อานาจซึ่งแสดงความเป็นใหญ่ ความเป็นอิสระ ความไม่ขึ้นแกไครหรือต้องเชือฟง คำสั่งคำบัญชาของผูไคที่เหนือคนโดยปราศจากควมยินยอมของคน อานาจอริปไทยเป็นอานาจสูงสุดในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้อานาจอริปไทยเป็นของปวงชนชาวไทย ประชาชนมีสิทธิต่าง ๆ รวมทั้งสิทธิที่จะมอบให้อื่นนำไปใช้ แต่ประชาชนยังไม่ขาดความเป็นเจ้าของสิ่งนั้น ประชาชนยังเป็นเจ้าของตลอดเวลา นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดใหพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อานาจทั้ง 3 คือ

1. อานาจนิติบัญญัติ หมายถึง สถาบันที่ทำหน้าที่ออกกฎหมาย คือ รัฐสภา ซึ่งมีรูปแบบเป็นสภาคู่หรือ 2 สภา ประกอบด้วย

1) สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 350 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน มีอานาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้

2) วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ การกลั่นกรองกฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ และการให้ความเห็นชอบบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง

นอกจากนี้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภายังมีอานาจหน้าที่อื่น ๆ ที่ต้องกระทำด้วยกันในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เช่น การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติซึ่งพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วไม่ได้พระราชทานคืนมา การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันของรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยหรือเศรษฐกิจของประเทศ หรือเมื่อมีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

รวมทั้งการรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

2. อำนาจบริหาร หมายถึง บุคคล คณะบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่น่านโยบายของรัฐไปดำเนินการและนำไปปฏิบัติ สถาบันบริหารนั้นนอกจากจะเป็นสถาบันที่บังคับใช้กฎหมายแล้ว ยังเป็นสถาบันที่กำหนดนโยบายการบริหารด้วย สถาบันบริหารจะน่านโยบายและกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วไปดำเนินการหรือไปปฏิบัติ

1) องค์ประกอบของสถาบันบริหาร ประกอบด้วย

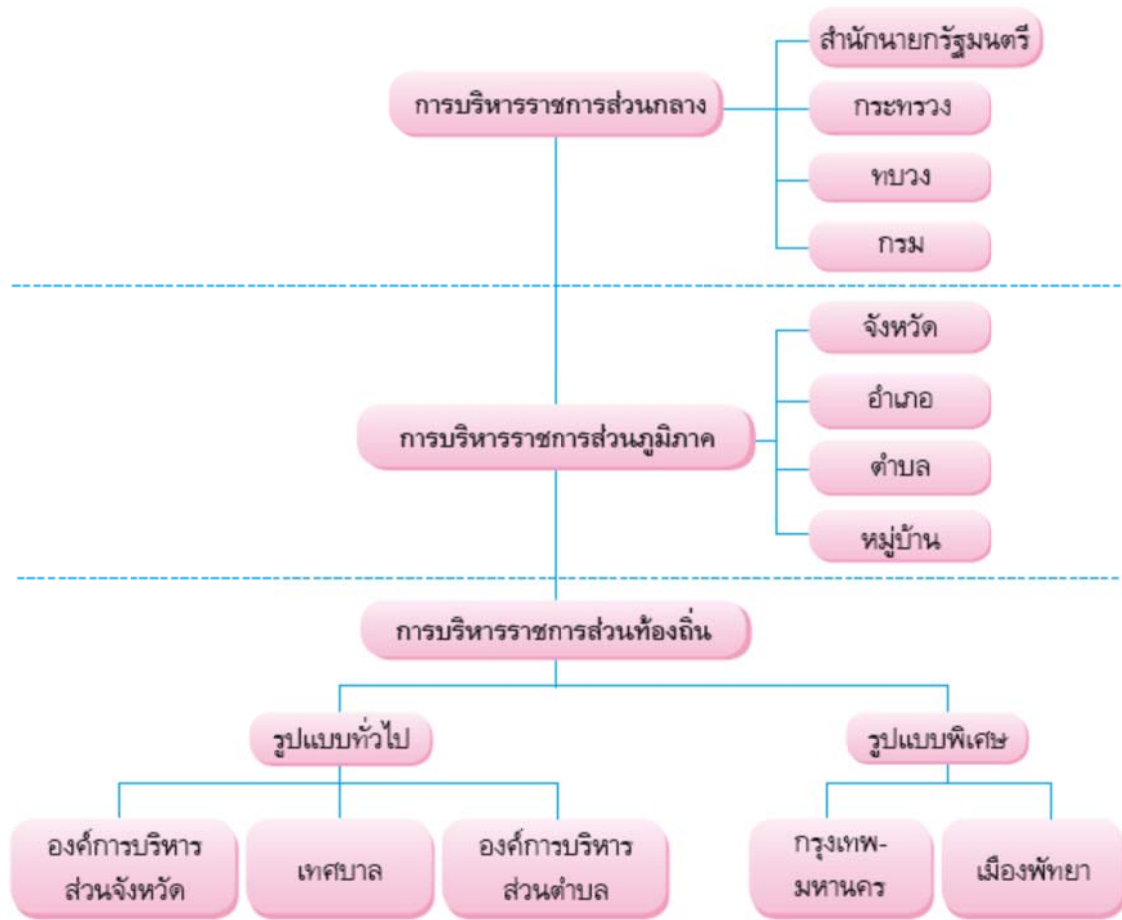
(1) ข้าราชการการเมือง คือ บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี หรืออาจเรียกรวมกันว่า คณะรัฐมนตรี รวมทั้งข้าราชการการเมืองที่มีใช้รัฐมนตรี เช่น ที่ปรึกษารัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฯลฯ คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการประจำ

(2) ข้าราชการประจำ คือ บุคคลที่ได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามกฎหมายของหน่วยงาน โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณในกระทรวงที่สังกัด ข้าราชการประจำถือเป็นบุคลากรของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการน่านโยบายและกฎหมายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีสายการบังคับบัญชาของข้าราชการประจำอย่างชัดเจน มีการแบ่งงานกันทำเฉพาะอย่างตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของสถาบันบริหารซึ่งประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาที่มาจากฐานการเมืองและผู้ได้บังคับบัญชาที่มาจากแต่งตั้งตามระบบคุณธรรม โดยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่กำกับทั่วไป รัฐมนตรีมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่ง ซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งมีอำนาจกำหนดนโยบายของกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแผ่นดินมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของระบบ สถาบันบริหารจึงต้องประกอบด้วยข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ จะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ จึงจะทำให้สามารถดำเนินงานไปได้

2) การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

(1) การบริหารราชการส่วนกลาง หมายถึง การบริหารราชการของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม โดยมีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบกำกับดูแลทางด้านนโยบาย มีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง และอธิบดีกรมต่าง ๆ หรือผู้บริหารหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม ทำหน้าที่น่านโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ การบริหารราชการในส่วนนี้เป็นการบริหารงานตามหลักการรวมอำนาจ กล่าวคือ รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ หรือที่ทำการของรัฐบาลในส่วนกลาง สำหรับหน่วยงานในระดับกระทรวงของประเทศไทย ประกอบด้วยสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม

โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย

ที่มา: นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545.

(2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง การที่ราชการส่วนกลางโดยกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ แบ่งอำนาจในการบริหารบางส่วนให้ข้าราชการในส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ได้มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ตลอดจนริเริ่มนโยบายต่าง ๆ ภายใต้กรอบและอำนาจที่ได้รับมอบไปจากส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคนี้เป็นไปตามหลักการแบ่งอำนาจ

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคของไทยในปัจจุบันแบ่งการบริหารออกเป็น จังหวัดและอำเภอ โดยจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด ประกอบด้วยอำเภอหลาย ๆ อำเภอ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าบังคับบัญชา ข้าราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มา

ปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชน ส่วนอำเภอเป็นหน่วยราชการที่รองจากจังหวัด แต่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับจังหวัด มีนายอำเภอเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการในอำเภอ และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ

นอกจากหน่วยการปกครองในระดับจังหวัดและอำเภอแล้วยังมีหน่วยการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอ โดยมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นเจ้าพนักงานทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ประชาชนในพื้นที่

(3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง การบริหารราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลในส่วนกลางกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่ประชาชนหรือหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการบริหารและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการสาธารณะต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายมอบให้ การบริหารราชการในส่วนท้องถิ่นนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งปัจจุบันหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมี 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 รูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ครอบคลุมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ประสานงาน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก ตลอดจนดำเนินการในกิจการที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นกิจการที่ครอบคลุมพื้นที่กว้าง เป็นกิจการที่ต้องการความเป็นเอกภาพและเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากความสามารถของหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กจะกระทำไม่ได้ ส่วนเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบของตนเอง

ประเภทที่ 2 รูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา สำหรับกรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อาทิ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดการศึกษา การสาธารณสุขปนการ รวมทั้งการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ฯลฯ ส่วนเมืองพัทยามีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีพื้นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารเมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อาทิ การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การควบคุมและส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ

3. **อำนาจตุลาการ** หมายถึง ศาลและผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาล ซึ่งเป็นการกระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ อำนาจตุลาการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมีสาระสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) **อำนาจตุลาการในระบอบประชาธิปไตย** รัฐธรรมนูญของไทยในอดีตได้แยกอำนาจระหว่างอำนาจตุลาการและอำนาจนิติบัญญัติไว้อย่างชัดเจน โดยจัดอำนาจตุลาการให้เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐสภาจะก้าวท้าวอำนาจของศาล เช่น เข้ามามีส่วนในการแต่งตั้งผู้พิพากษาไม่ได้

2) **ศาล** รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้วางหลักทั่วไปเกี่ยวกับหลักการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีว่าเป็นอำนาจศาล ซึ่งศาลในที่นี้หมายถึง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญและคดีอื่นที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ

(2) ศาลยุติธรรม มี 3 ศาล คือ

1. **ศาลชั้นต้น** เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาคดีเป็นอันดับแรก ศาลชั้นต้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ศาลชั้นต้นทั่วไป ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพฯ ได้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงพระโขนง และศาลแขวงปทุมวัน ส่วนศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยศาลจังหวัด และศาลแขวงในจังหวัดต่าง ๆ ภาค 1-9

ศาลพิเศษและศาลชำนาญพิเศษ คือ ศาลชั้นต้นที่ใช้วิธีพิจารณาพิเศษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลนั้น ๆ ซึ่งแตกต่างจากศาลชั้นต้นทั่วไป โดยผู้พิพากษาศาลพิเศษและศาลชำนาญพิเศษจะเป็นผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ ศาลในกลุ่มนี้บางศาล เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มีบุคคลภายนอกที่มิใช่ผู้พิพากษาแต่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบเข้าร่วมพิจารณาและพิพากษาคดีด้วย ศาลพิเศษ ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว ส่วนศาลชำนาญพิเศษ ได้แก่ ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และศาลล้มละลาย

2. **ศาลอุทธรณ์** เป็นศาลชั้นกลางที่จะพิจารณาพิพากษาคดีที่ผ่านการตัดสินมาจากศาลชั้นต้น แต่ทั้งนี้การอุทธรณ์จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการอุทธรณ์ ไม่ใช่ว่าทุกคดีจะอุทธรณ์ได้ หรือคดีบางประเภทไม่มีการอุทธรณ์ นอกจากนี้ ศาลอุทธรณ์ยังมีอำนาจพิจารณาคดีอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น คดีตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 คดี

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภครวมพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

3. **ศาลฎีกา** เป็นศาลยุติธรรมชั้นสูงสุด มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายว่าด้วยการฎีกา และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นโดยตรงต่อศาลฎีกา ไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคตามกฎหมายเฉพาะ ทั้งนี้ ศาลฎีกามีแผนกคดีพิเศษทั้งสิ้น 11 แผนก ได้แก่ แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แผนกคดีแรงงาน แผนกคดีภาษีอากร แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ แผนกคดีล้มละลาย แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจ แผนกคดีสิ่งแวดล้อม แผนกคดีผู้บริโภค แผนกคดีเลือกตั้ง และแผนกคดีปกครอง

(3) ศาลปกครอง เป็นศาลอีกระบบหนึ่งซึ่งแตกต่างหากจากศาลยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ซึ่งหมายถึง คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง ได้แก่ คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำฝ่ายเดียว คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดมาจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากการออกกฎ คำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่น หรือเป็นกรณีที่หน่วยงานทางปกครองละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทอันสืบเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง และคดีพิพาททางปกครองอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ศาลปกครองแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ศาลปกครองสูงสุด ทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุดเช่นเดียวกับศาลฎีกา มีศาลเดียว ไม่มีข้อจำกัดด้านเขตอำนาจ และศาลปกครองชั้นต้น แบ่งเป็น 2 ศาล ได้แก่ ศาลปกครองกลาง และศาลปกครองในภูมิภาค เช่น ศาลปกครองเชียงใหม่ ศาลปกครองสงขลา

(4) ศาลทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. **ศาลทหารในเวลาปกติ** คือ ศาลทหารที่ดำเนินการอยู่ในช่วงเวลาที่บ้านเมืองสงบสุขไม่มีสงคราม โดยศาลประเภทนี้จะมีการพิจารณาพิพากษาคดีที่สามารถอุทธรณ์และฎีกาได้ 3 ชั้น ประกอบด้วยศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง (ชั้นอุทธรณ์) และศาลทหารสูงสุด (ชั้นฎีกา)

2. **ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ** คือ ศาลทหารที่ดำเนินการอยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานการณ์ที่มีสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก โดยศาลทหารประเภทนี้จะพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้น

3. **ศาลอาญาศึก** เป็นศาลทหารอีกประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักเกณฑ์ เช่น เมื่อมีการรบและมีการกำหนดเขตยุทธบริเวณ หรือในเขตยุทธบริเวณดังกล่าวมีกำลังทหารไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือมีเรือรบ ป้อม หรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร

3. รัฐธรรมนูญ (หน้า 38–50)

3.1 การเลือกตั้ง

3.1.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง คือ การที่ราษฎรได้ใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนตน ในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นการเลือกตั้งโดยเสรี กล่าวคือ ต้องเปิดกว้างให้อิสระในการตัดสินใจทั้งในแง่ของผู้สมัครและผู้ออกเสียงซึ่งต้องเป็นไปโดยบริสุทธิ์และ ยุติธรรม ไม่มีการชี้นำหรือบังคับให้เลือก

สภาพสังคมในปัจจุบันย่อมเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนทุกคนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ จะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อม ๆ กัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน และประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้แทนซึ่งใช้อำนาจแทนตนได้โดยเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าสามารถทำประโยชน์แก่ ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการ โดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร

ปัจจุบันการเลือกตั้งในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

1. การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี การเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา

2. การเลือกตั้งระดับชาติ เป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าไปเป็นสมาชิกรัฐสภา ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นผู้ที่เป็สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะเลือกนายกรัฐมนตรีมาทำ หน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารอีกครั้งหนึ่ง

3.1.2 หลักของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะบรรลุจุดมุ่งหมายต้องประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้

1. หลักการเลือกตั้งอิสระ ได้แก่ การให้อิสระแก่ประชาชนได้ใช้สิทธิและเสรีภาพในการเลือกพรรค การเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีสิทธิที่จะเลือกสังกัดพรรคการเมืองที่ตนชอบ หรือเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่มีการบีบบังคับ ชูเชิญ ซึ่งการเลือกตั้งต้องเป็นไปในลักษณะของการลงคะแนนลับ นับคะแนนเปิดเผย แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา ได้แก่ การเลือกตั้งที่มีการกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งทุก 6 ปี 4 ปี หรือ 2 ปี แล้วแต่กรณีแต่ละประเทศ เช่น ประเทศไทยกำหนดให้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ดังนั้น ตามปกติจึงต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุก 4 ปี

3. **หลักการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม** ได้แก่ การเลือกตั้งที่ใช้กระบวนการตามกฎหมาย ชื่อสัตย์ต่อตนเอง และไม่มีการละเมิดกฎหมาย เช่น การคดโกง การใช้อิทธิพลทางการเงิน การใช้อำนาจหน้าที่บีบบังคับโดยมิชอบ ซึ่งอาจกระทำเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือหมู่คณะก็ได้

4. **หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค** ได้แก่ การให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลหรือให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้คนละ 1 เสียงเท่ากัน

5. **หลักการออกเสียงทั่วไป** ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เช่น บุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ ผู้วิกลจริตหรือจิตบกพร่อง ผู้เป็นนักพรต นักบวช นักโทษ

6. **หลักการลงคะแนนอย่างสะดวก** ได้แก่ จัดกระบวนการให้ประชาชนลงคะแนนเสียงโดยสะดวก ด้วยการแบ่งเขตเลือกตั้ง มีหน่วยลงคะแนนเลือกตั้งใกล้บ้าน ใช้บัตรลงคะแนนที่ทำเครื่องหมายได้ง่าย มีเจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและเอกชนร่วมกันอำนวยความสะดวก และประกาศผลได้รวดเร็ว

3.1.3 คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการ ตรวจสอบ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 7 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

2. ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็น หรือที่เห็นสมควร

3. เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (2) หรือเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการเลือกตั้ง หรือการเลือก หรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง เลือก หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย

4. ตั้งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

5. ดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย

6. หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

3.1.4 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งแบบผสม คือ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 แบบ ได้แก่ แบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเมื่อรวมกันเป็นจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งประเทศจะมีจำนวนทั้งสิ้น 500 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มีจำนวน 350 คน โดยเขตเลือกตั้งหนึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 1 คน

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ มีจำนวน 150 คน โดยเลือกจากบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น ประชาชนจะเลือกได้เพียงบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเพียงพรรคเดียว

3.1.5 การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ปัจจุบันการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เป็นการดำเนินการปกครองด้วยวิธีการปกครองตนเอง โดยทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดใช้เขตพื้นที่จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 1 คน การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดใช้เขตอำเภอ กิ่งอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง หากอำเภอใดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมากกว่า 1 คน จะแบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีในอำเภอนั้น ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 1 คน

2. การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีการแบ่งเป็นเขตเลือกตั้ง โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลจะแบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง มีสมาชิกเขตละ 6 คน การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองจะแบ่งเป็น 3 เขตเลือกตั้ง มีสมาชิกเขตละ 6 คน ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครจะแบ่งเป็น 4 เขต

เลือกตั้ง มีสมาชิกเขตละ 6 คน สำหรับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจะใช้เขตเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร แล้วแต่กรณีเป็นเขตเลือกตั้ง มีนายกเทศมนตรีได้ 1 คน

3. การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใช้หมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องลงคะแนนให้ผู้สมัครได้เท่าจำนวนสมาชิกที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีหมู่บ้านเดียว จะเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพียง 2 หมู่บ้าน จะเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 3 คน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีมากกว่า 2 หมู่บ้าน จะเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 2 คน ทั้งนี้ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน

4. การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร กำหนดให้เขตปกครองเป็นเขตเลือกตั้ง โดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎร 100,000 คน เขตใดเกิน 150,000 คน ให้เพิ่มเขตเลือกตั้งในเขตนั้นได้อีก 1 เขตเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิเลือกผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานครได้ 1 คน ส่วนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดให้เขตกรุงเทพมหานครเป็นเขตเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิเลือกผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ 1 คน

5. การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยากำหนดให้มีการแบ่งเขตเมืองพัทยออกเป็น 4 เขตเลือกตั้ง โดยแต่ละเขตเลือกตั้งจะมีสมาชิกสภาเมืองพัทยาได้เขตละ 6 คน โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกผู้สมัครได้ 6 คน สำหรับการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาจะใช้เขตเมืองพัทยเป็นเขตเลือกตั้ง โดยมีนายกเมืองพัทยาได้ 1 คน ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกผู้สมัครนายกเมืองพัทยาได้ 1 คน

3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไว้หลายประการ เช่น

1. การเสนอกฎหมาย ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือที่เกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาดราเป็นพระราชบัญญัติ

2. การใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการลงประชามติ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้คนไทยมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

3. การร่วมอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์

ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและชาติ

4. การร่วมเสนอความคิดเห็นและให้ข้อมูลกับรัฐ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเสนอความคิดเห็นและให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่รัฐ เช่น หากรัฐจะดำเนินการใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ประชาชน หรือชุมชนจะต้องศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

5. การร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของฝ่ายรัฐ โดยรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงหรือความลับของทางราชการ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก

6. การร่วมต่อต้านการทุจริต รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้รัฐต้องสร้างกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ เช่น ร่วมรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

7. การร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการต่าง ๆ ของรัฐ

8. การรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ประชาชนชนมีส่วนร่วมในการเรียกร้องความต้องการต่าง ๆ ของกลุ่มตนกับรัฐ เช่น กำหนดให้ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยประชาชนสามารถรวมตัวกันด้วยความสงบและปราศจากอาวุธเพื่อเรียกร้องความต้องการของกลุ่มตนกับรัฐได้

3.3 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา อำนาจรัฐที่มีอยู่เหนือประชาชนนั้นมีมากและกว้างขวางอย่างยิ่ง นอกจากนี้ การใช้อำนาจรัฐไม่ว่าจะโดยฝ่ายข้าราชการการเมืองหรือฝ่ายข้าราชการประจำอาจเป็นที่มาของการได้รับผลประโยชน์ที่มิชอบ แต่การใช้อำนาจนั้นขาดการตรวจสอบที่ครอบคลุมทุกมิติของการใช้อำนาจ ทั้งการตรวจสอบที่มีอยู่เดิมก็ขาดประสิทธิภาพที่จะควบคุมการใช้อำนาจทุกด้านอย่างจริงจัง สภาพอำนาจรัฐที่มีมากแต่การควบคุมการใช้อำนาจไม่ครบถ้วนและไม่มีประสิทธิภาพเช่นนี้ทำให้การแข่งขันกันในการเลือกตั้งและการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเข้ามาใช้อำนาจมีมากและรุนแรง และเมื่อบุคคลเหล่านั้นเข้าสู่ตำแหน่งแล้วก็อาจใช้อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในเรื่องต่อไปนี้

3.3.1 การตรวจสอบทรัพย์สิน

ในอดีตที่ผ่านมาระบบการใช้อำนาจรัฐของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา มักถูกมองว่ามีการทุจริตอยู่เป็นประจำ ขณะเดียวกันก็ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อสกัดกั้น ตลอดจนปราบปรามการทุจริต และวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ คือ การกำหนดให้ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.3.2 การขัดกันแห่งผลประโยชน์

การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of interest) หมายถึง แย่งกัน ไม่ลงรอยกัน เช่น กรณีการได้หรือเสียประโยชน์ของฝ่ายหนึ่งจะทำให้เกิดการเสียหรือการได้ประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง สำหรับรูปแบบและลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ได้แก่ การใช้อิทธิพลส่วนตัว การใช้ข้อมูลลับ การห้ามทำงานในลักษณะที่ให้ผลขัดต่อสถานภาพความเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือรัฐมนตรี และการรับสินบน

การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นหนึ่งในมาตรการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี ปฏิบัติงานได้อย่างมีอิสระและเป็นกลางโดยไม่มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และยังเป็น การป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวนี้ใช้อำนาจหน้าที่ของตนแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง

รัฐธรรมนูญได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ไว้ โดยกำหนดข้อห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไว้ดังนี้

1. ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

2. ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับฝ่ายรัฐที่มีลักษณะเป็นการผูกขาด หรือเป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าวไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

3. ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากฝ่ายรัฐ นอกเหนือจากที่ฝ่ายรัฐปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

ข้อ 2-3 บังคับรวมถึงคู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นที่ถูกใช้ให้ร่วมดำเนินการหรือได้รับมอบหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการในลักษณะนี้

4. ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ

5. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงผลประโยชน์ เพื่อตนเอง ผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ในเรื่องการปฏิบัติราชการของฝ่ายรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

นอกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแล้ว รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดเกี่ยวกับข้อห้ามของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไว้ดังนี้

1. ห้ามกระทำการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ลักษณะเดียวกับกรณีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในข้อ 1-4 เว้นแต่

1) การดำรงตำแหน่งหรือการดำเนินการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของรัฐมนตรี

2) การกระทำตามที่และอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายกำหนด

2. ไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด

นอกจากนี้ ยังห้ามคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท รวมไปถึงการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น

3.3.3 การถอดถอนออกจากตำแหน่ง

การถอดถอนออกจากตำแหน่งเป็นวิธีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยการตรวจสอบผู้ที่ใช้อำนาจรัฐ หากผู้นั้นมีพฤติกรรมไปในทางทุจริต สามารถดำเนินการถอดถอนบุคคลนั้นได้

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเข้าชื่อกันเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

1. การเข้าชื่อของประชาชน หากประชาชนเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นคนใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ โดยถือเกณฑ์ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกิน 100,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 100,001-500,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 20,000 คน ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 500,001–1,000,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 25,000 คน ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากกว่า 1,000,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า 30,000 คน ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

โดยจะต้องมีการจัดทำคำร้องเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อ รวมทั้งหลักฐานแสดงตนของผู้เข้าชื่อทุกคน รายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น รายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อ และคำรับรองของผู้แทนผู้เข้าชื่อยืนยันแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด

2. การส่งคำร้องและคำชี้แจง หลังจากที่ได้รับคำร้องแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดจะส่งคำร้องให้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ถูกประชาชนเข้าชื่อถอดถอนเพื่อให้บุคคลนั้นจัดทำคำชี้แจงส่งแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อได้รับคำชี้แจงแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบเพื่อจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป

3. การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนทำเครื่องหมายในช่อง “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย”

4. การนับคะแนนและประกาศผล กรณีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมดในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ถือว่า การเข้าชื่อถอดถอนนั้นเป็นอันตกไป แต่หากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และมีคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ถูกร้องขอให้ถอดถอน ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง

3.3.4 การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แต่เดิมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายอาญาแผ่นดินก็ต้องดำเนินคดีเหมือนบุคคลธรรมดา คือ ฟ้องต่อศาลชั้นต้นแล้วอาจมีการอุทธรณ์และฎีกาได้ และกระบวนการพิจารณาที่ใช้วิธีพิจารณาเหมือนกัน ตั้งแต่เริ่มสอบสวน คือ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนแล้วให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจจะไม่เหมาะสมกับการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีด้วยวิธีการปกตินั้นจะล่าช้ามากและอาจจะใช้เวลาหลายปี ซึ่งในระหว่างนั้นถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ แต่ถูกกลั่นแกล้งกล่าวหา ก็จะทำให้มีมลทินติดตัวเป็นเวลานานทำให้เสียอนาคตได้ แต่ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นเป็นคนไม่ดีก็สามารถถ่วงเวลาและอาจจะพ้นจากตำแหน่งแล้วกลับมาดำรงตำแหน่งได้อีกหลายครั้ง แล้วใช้อำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลในตำแหน่งให้มีผลต่อการสอบสวนของตำรวจหรือการฟ้องของอัยการได้

ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้การพิจารณาคดีอาญาบางประเภทของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องทำโดยศาลพิเศษ เพื่อให้โอกาสกับนักการเมืองที่ดีแต่ถูกกลั่นแกล้ง ได้พิสูจน์ว่าตนไม่ผิดได้อย่างรวดเร็วและไม่มีมลทินติดตัวไปนาน ขณะเดียวกันถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นคนไม่ดี กระบวนการก็จะได้คัดบุคคลนั้นออกจากกระบวนการทางการเมืองไปเสีย ไม่ใช่ปล่อยให้กลับมาดำรงตำแหน่งทางการเมือง แล้วพ้นไป และก็กลับมาดำรงตำแหน่งอีกหลายครั้ง เพราะเวลาดำรงตำแหน่งยาวนาน ดังนั้น การดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะความผิดฐานร้ายวญผิดปกติและการทุจริตต่อหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญจึงกำหนดกระบวนการเอาไว้แตกต่างจากกระบวนการดำเนินคดีอาญาของบุคคลธรรมดา

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

ในกรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

นวัตกรรมการเรียนรู้ 2

กฎหมายและสิทธิมนุษยชน

3. สิทธิมนุษยชน

3.2 การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ (หน้า 73-74)

การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนาสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม

2. ใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกและรับผิดชอบต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้น โดยไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หากจะชุมนุมทางการเมืองก็ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ปิดทางจราจร ไม่ทำลายทรัพย์สินของทางราชการ และต้องชุมนุมด้วยความสงบและปราศจากอาวุธ นอกจากนี้จะต้องรู้จักหวงแหนสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับเพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้สิทธิขั้นสูงต่อไป

3. มีส่วนร่วมในการส่งเสริม ให้ความเคารพ และปฏิบัติตามปณิญาสากกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือหลักสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ เช่น รัฐต้องให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่ประชาชนทุกคนควรจะมี ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา รัฐจะต้องไม่กระทำการอันถือเป็นการทารุณ เช่น ทรมาน ทำอนาจาร ละเมิดทางเพศ หรือวิธีอื่น ๆ ที่จัดว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อพลเมืองหรือนักโทษในระหว่างที่มีการสอบสวน

4. ร่วมเรียกร้องหรือร่วมแสดงความคิดเห็นกับรัฐเพื่อให้รัฐเห็นความสำคัญและดำเนินการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างเต็มที่ เช่น เดินขบวนรณรงค์สิทธิมนุษยชน ร่วมเสนอแนวทางพัฒนาสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยต่อหน่วยงานของรัฐ

5. เข้าชื่อกันเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือที่เกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐ เช่น เข้าชื่อกันเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้รัฐสภาพิจารณา

6. ศึกษาหาความรู้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาดำเนินการในการศึกษาภาคบังคับและรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้น เราจึงควรตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้ตนเองเป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ รวมทั้งต้องรับการศึกษาทางด้าน

สิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่อรับกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และ กระแสด้านสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

7. หากถูกละเมิดหรือพบเห็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ควรนำเรื่องร้องเรียนต่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อดำเนินการตรวจสอบ และหาทางแก้ไขมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในสังคมไทย

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ซึ่งจะทำหน้าที่ให้การคุ้มครองและดำเนินการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น เพื่อป้องกัน แก้ไข และขจัดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนใน สังคมไทย

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ อันถือเป็นตราสารแม่บทของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

3.3 องค์การที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ทุกประเทศต้องให้ความสนใจและปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจาก หลังจากที่ได้มีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติขึ้นมา สิทธิมนุษยชนก็กลายเป็นเรื่องที่ ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทยต่างก็ให้ความสำคัญและนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นหลายองค์กร สำหรับประเทศไทยจะมี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่วนในระดับ ระหว่างประเทศ ก็จะมีองค์การสหประชาชาติเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่าง ประเทศ

3.3.1 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (หน้า 75-76)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 7 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญดังนี้

1. ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณี และเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

2. จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน

3. เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

4. ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

5. สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

6. อำนวยหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงความผาสุกของประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญด้วย

การดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และงานด้านอื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนด